Cultuur in Noord-Brabant. Een benchmark

Vanuit onze betrokkenheid bij cultuur in Brabant hebben wij, De Kunst van Brabant, Kunstbalie, Erfgoed Brabant en bkkc, onderzoek laten doen waarbij Noord-Brabant op zo'n 100 indicatoren is vergeleken met andere provincies waar het gaat om kunst en cultuur. Het onderzoek is uitgevoerd door Henk Vinken (Pyrrhula), ook betrokken bij Cultuurindex Nederland. Het resultaat is het onderzoeksrapport *Cultuur in Noord-Brabant. Een benchmark*.

Wij zien dat er in Brabant op cultureel gebied veel gebeurt waar we trots op kunnen zijn. Onder meer op het gebied van talentontwikkeling, festivals, nieuwe vormen van samenwerking, de initiatieven die worden ondersteund vanuit het Impulsgeldenprogramma en Brabant C. Tegelijkertijd stelden we onszelf de vraag: hoe verhoudt hoe wij naar cultuur in Brabant kijken zich tot de cijfermatige werkelijkheid? Oftewel, in hoeverre klopt ons beeld van cultuur in Noord-Brabant en/of behoeft het nuancering?

Het belang van cijfers
Bij andere beleidsterreinen, bijvoorbeeld economie, wordt reeds veelvuldig gebruik gemaakt van onderzoeksgegevens ter onderbouwing van beleid. In de culturele sector is dit nog minder vanzelfsprekend. Zonder mee te willen gaan in de idee dat alleen wat je kunt aantonen van waarde zou zijn, zien wij, zoals ook de Raad voor Cultuur stelt in zijn *Agenda Cultuur* van april 2015, het belang van dataverzameling, -interpretatie en -ontsluiting. Wat dat betreft staat de benchmark niet op zichzelf. Wij werken momenteel, samen met Telos en Het PON, aan een voorstel voor het meer en beter op elkaar afstemmen van (reeds bestaand) onderzoeksmateriaal, zoals de monitor de *Waarde van Cultuur*, de *Culturele atlas. Monitor professionele kunsten Brabant*, diverse onderzoeken van Het PON en deze benchmark.

De benchmark is vooral bedoeld als een nulmeting. Een instrument waarmee we een eerste beeld krijgen van hoe cultuur er in Noord-Brabant voor staat, waaruit we conclusies kunnen trekken voor de toekomst, waarover we in gesprek kunnen gaan én waardoor iedereen over dezelfde feiten kan spreken.

Aanknopingspunten
Enkele zaken die opvallen in het rapport en die in onze optiek aanknopingspunten bieden voor toekomstig cultuurbeleid in Brabant(Stad) zijn de volgende:

- Als eerste geven indicatoren uit de benchmark aan dat de (inter)nationale zichtbaarheid van de Brabantse cultuursector versterkt kan worden. Zo is er bijvoorbeeld gekeken naar de mate waarin de Brabantse culturele sector zich vertoont in het buitenland, de zichtbaarheid van Brabantse musea in de Digitale Collectie Nederland, de verdeling van de Rijksmiddelen en de aanvragen en honoreringen van Brabantse initiatieven bij de grote landelijke cultuurfondsen. De uitkomsten vormen wat ons betreft de basis voor noodzakelijke verbindingen tussen Rijk, provincie en steden én voor een duurzame lobby vanuit Brabant richting Raad voor Cultuur, Rijk en fondsen. Wij zien in deze context een kans in het voorstel van de Raad voor Cultuur om stedelijke regio's, waarbij BrabantStad expliciet wordt genoemd, in toekomstig beleid centraal te stellen. Ook in het idee van pilots op het gebied van talentontwikkeling en

productie & presentatie liggen er kansen en mogelijkheden voor provincie, gemeenten en culturele instellingen samen;

- Als tweede biedt de benchmark cijfers als het gaat om kunstvakopleidingen in relatie tot de arbeidsmarkt. Zo is onder meer gekeken naar het aandeel werkgelegenheid in de creatieve industrie bezien op de totale werkgelegenheid per provincie, naar het aantal afgestudeerden in het HBO-kunstvakonderwijs en naar het al dan niet werken in het eigen vakgebied anderhalf jaar na afstuderen. In relatie tot talentontwikkeling zijn dit naar onze mening relevante aandachtspunten;
- Als derde biedt de benchmark aanknopingspunten voor festivalbeleid waarmee de festivals in staat worden gesteld zich in gezamenlijkheid (nog) meer te profileren, te ontwikkelen en hun rol op het gebied van talentontwikkeling en publieksbereik te blijven spelen.

En verder

Naar aanleiding van dit onderzoek gaan bkkc, Erfgoed Brabant, Kunstbalie en De Kunst van Brabant in gesprek met de B5. Daarnaast wordt zoals gezegd de komende tijd gekeken hoe en waar de verschillende onderzoeken elkaar kunnen versterken.

Meer informatie

Voor meer informatie over dit onderzoek kunt u contact opnemen met Nathalie Jansen (013 7508447 / n.jansen@bkkc.nl).

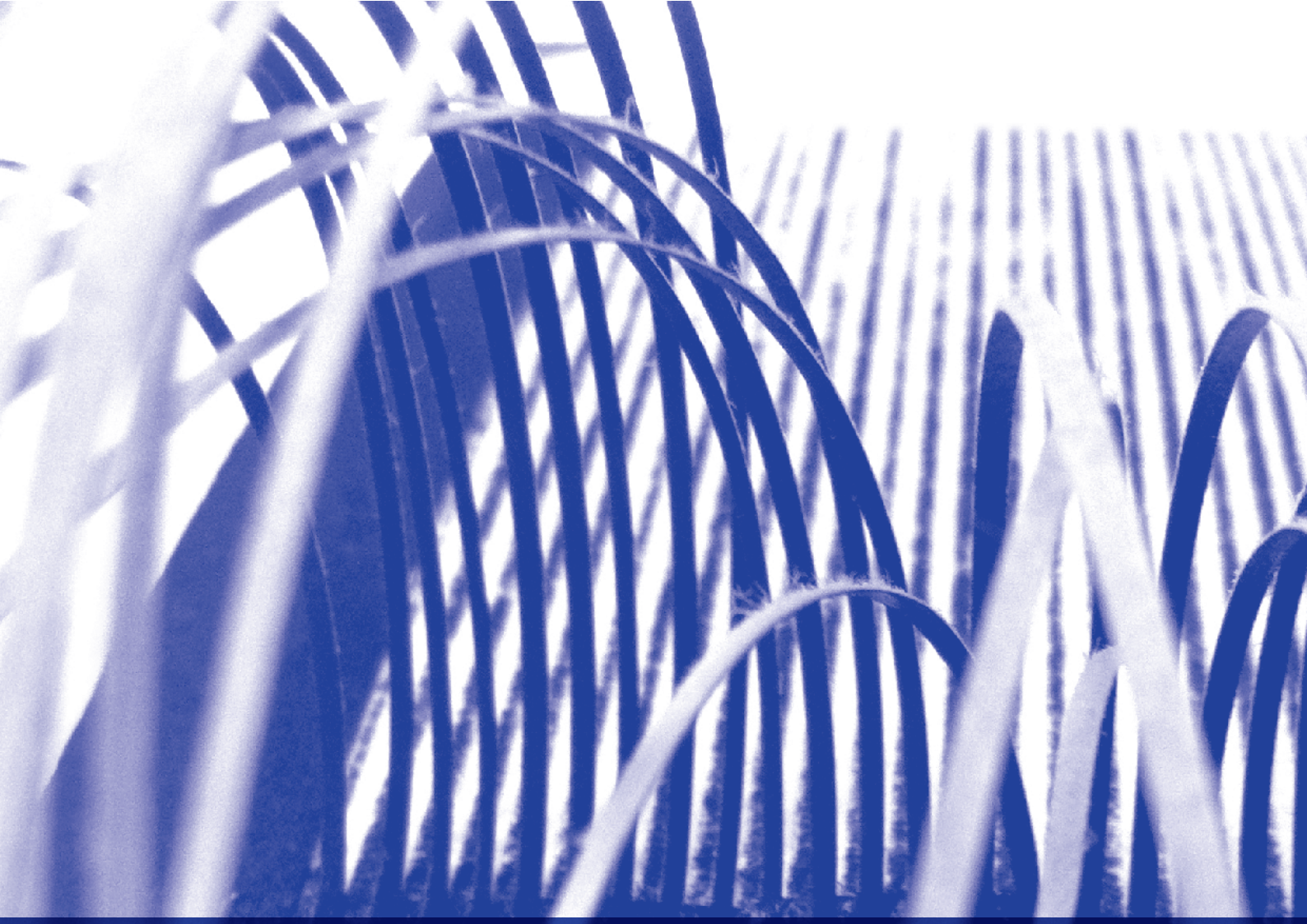

Cultuur in Noord-Brabant

Een benchmark

HENK VINKEN

Henk Vinken

Tilburg, mei 2015

pyrrhula
RESEARCH CONSULTANTS

In opdracht van
bkkc brabants kenniscentrum kunst en cultuur
Kunstbalie
Erfgoed Brabant
De Kunst van Brabant

SAMENVATTING

3:7

Economisch staat de provincie Noord-Brabant op de derde plaats tussen de twaalf provincies. Ook in termen van bevolkingsomvang is het de derde provincie. In *cultureel* opzicht bezet Noord-Brabant niet de derde, maar de zevende plaats. Dit blijkt uit de eerste benchmark *Cultuur in Noord-Brabant* waarmee Noord-Brabant op kernonderdelen van de cultuursector wordt vergeleken met de andere provincies.

Vooral de pijler *capaciteit*, ofwel het aanbod in termen van infrastructuur, organisaties en instellingen, bedrijvigheid en werkzame makers, toont dat Noord-Brabant niet op een derde maar op een achtste plaats staat. De Brabantse cultuursector heeft bijvoorbeeld minder theaterzalen, minder bioscopen, minder filmtheaters, maar ook minder boekwinkels, minder rijksmonumenten en minder centra voor de kunsten per hoofd van de bevolking. Ook in de pijler *participatie* zien we lage cijfers, maar hier zijn belangrijke nuanceringen te maken. Zo is de actieve cultuurdeelname in Noord-Brabant juist relatief goed ontwikkeld. Toch is Noord-Brabant waar het de pijler *participatie* betreft de zesde provincie. Bij *geldstromen* is dat een zevende plek. Vooral de overheidsbijdragen aan BIS-instellingen zijn laag in Noord-Brabant. Landelijk is dat gemiddeld €22 per hoofd van de bevolking, in Noord-Brabant €3,30. Verder is, inzoomend op *concurrentiekracht*, de zichtbaarheid van Brabantse makers en gezelschappen laag: Noord-Brabant komt op plaats zeven. Het aandeel Brabantse aanvragen en het aandeel gehonoreerde Brabantse aanvragen bij de landelijke cultuurfondsen is, met uitzondering van die rondom cultuureducatie, laag en Brabantse makers zijn, uitgezonderd die in de dans en de popmuziek, weinig zichtbaar in het buitenland.

AANLEIDING

In de provincie Noord-Brabant woont 15% van alle Nederlanders (bijna 2,5 miljoen in 2014) en daarmee is het de derde provincie van Nederland na Noord-Holland (2,7 miljoen) en Zuid-Holland (3,6 miljoen). Ook economische kerncijfers (uit 2013 over 2011) laten zien dat Noord-Brabant de derde provincie is: zowel wat betreft bruto binnenlands product, toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen) en arbeidsvolume (in arbeidsjaren en in aantal werknemers).[1] Nemen we het bbp per hoofd van de bevolking dan zakt Noord-Brabant naar de vierde plaats. Kijken we naar de sector nijverheid (industrie) dan is Noord-Brabant nummer één wat de toegevoegde waarde van deze sector aangaat.[2] In de benchmark *Cultuur in Noord-Brabant* wordt nagegaan of deze provincie zich ook in cultureel opzicht kan meten met de andere provincies. Met andere woorden is de vraag of Noord-Brabant in cultureel opzicht ook de derde provincie is.

In het najaar van 2014 heeft bkkc brabants kenniscentrum voor kunst en cultuur, samen met De Kunst van Brabant, Erfgoed Brabant en Kunstbalie het initiatief genomen om op deze vraag een antwoord te vinden. Een belangrijk doel is om bij de beantwoording van de vraag naar de culturele positie een even gedegen cijfermatig antwoord te hebben als bij die naar de economische. Op die manier kan het mogelijk worden dat de diverse partijen in het culturele veld in Brabant hun inzet baseren op dezelfde feiten. Pyrrhula Research Consultants, eerder verantwoordelijk voor de dataverzameling van de Cultuurindex Nederland, een initiatief van Boekmanstichting en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), werd door de vier voornoemde partijen benaderd om deze benchmark op te zetten.[3]

AANPAK

Een benchmark veronderstelt dat er gegevens beschikbaar zijn waarmee zoveel mogelijk provincies te vergelijken zijn, liefst alle twaalf. Ook is het belangrijk dat de gegevens aansluiten bij wat er landelijk verzameld wordt om de staat van cultuur mee te peilen, bijvoorbeeld door het Ministerie van OCW in *Cultuur in Beeld* en vooral door kennisinstellingen als Boekmanstichting en SCP in de Cultuurindex Nederland. Daarnaast moeten de gegevens een goed beeld geven van wat volgens partijen in het culturele veld in Noord-Brabant relevante actuele ontwikkelingen zijn. Tot slot moet bekeken worden hoe rekening gehouden kan worden met andere monitoringsinitiatieven.

Vanaf oktober 2014 heeft Pyrrhula Research Consultants een groot aantal organisaties en instellingen benaderd die eerder ook data leverden aan de Cultuurindex Nederland. Daarnaast is een aantal verdiepende gesprekken met de vier initiatiefnemers van de benchmark gevoerd, soms ook met de partners afzonderlijk. Ook is intensief contact geweest met de landelijke cultuurfondsen om data te krijgen die niet in de Cultuurindex zitten maar die wel als van groot belang voor een benchmark worden aangemerkt. In vele gevallen kon gewerkt worden met online data van het CBS, maar ook moesten lijsten worden samengesteld en databestanden extra worden geanalyseerd om provinciale cijfers te verkrijgen.

Er is gepoogd om voor alle sectoren gegevens te krijgen, voor de professionele podiumkunsten, de filmsector, letteren en bibliotheken, beeldende kunst, erfgoed en amateurkunst en cultuureducatie. De gegevens zijn net als bij de Cultuurindex Nederland (en de Amerikaanse National Index for the Arts die hier weer achter ligt) langs vier pijlers verzameld. Deze pijlers zijn: capaciteit, participatie, geldstromen en concurrentiekracht. *Capaciteit* gaat om de aantallen en het aanbod in de cultuursector, ofwel de hoeveelheid organisaties en instellingen, de infrastructuur (zalen, doeken, stoelen, enzovoort) en ook het aanbod aan makers, de bedrijvigheid en werkgelegenheid in de cultuursector. *Participatie* gaat over actieve en passieve vormen van cultuurparticipatie dus over het beoefenen en het bezoeken en consumeren van cultuur. *Geldstromen* als pijler gaat over de financiële basis van de cultuursector: de baten en omzetten van de organisaties en makers in de cultuursector en de overheidsbijdragen voor cultuur. *Concurrentiekracht* is een pijler waaruit de zichtbaarheid van de cultuursector ten opzichte van andere sectoren moet blijken.

Een belangrijke overweging bij het verzamelen van de data was dat er enige zekerheid moest zijn dat de cijfers over een aantal jaren ook nog beschikbaar zijn. Dit duurzaamheidsargument is van belang om bij een toekomstige update van de benchmark ook op mogelijke ontwikkelingen te kunnen wijzen. Niet alle gegevens die in de Cultuurindex Nederland

1 CBS Statline regionale rekeningen.
2 CBS (2013). De regionale economie 2012. Den Haag: CBS.
3 Zie www.boekman.nl/cultuurindex en www.cultuurindex.nl

staan en relevant gevonden worden konden worden verzameld voor deze benchmark. De belangrijkste reden is dat veel van de landelijke cijfers niet zijn uit te splitsen naar provincie. Soms was het praktisch niet mogelijk om binnen de grenzen van tijd en geld die voor deze benchmark gelden deze uitsplitsingen te maken. In februari en maart 2015 is met de verschillende partnerorganisaties en andere kennisorganisaties in Noord-Brabant gekeken naar de resultaten van de benchmark. Er is gediscussieerd over de verzamelde gegevens en vooral ook de wel gewenste maar voor nu niet of moeilijk te verzamelen gegevens. Zo is ook een lijst ontstaan van gegevens die mogelijk in de toekomst bij een volgende benchmark meegenomen zouden kunnen worden. Deze wensenlijst volgt aan het eind van dit verslag.

UITKOMSTEN

We presenteren eerst het totaaloverzicht gebaseerd op de vier pijlers. Dan lichten we per pijler de resultaten toe. De meeste cijfers zijn uit de jaren 2013 en 2014. In de bijlage staan de bronnen en jaren vermeld.

Overzicht

De provincie Noord-Brabant is in cultureel opzicht de zevende provincie. Daarbij is rekening gehouden met de bevolkingsomvang. Zouden we de gegevens niet per hoofd omrekenen dan staat Noord-Brabant op de vierde plaats. Doen we dat wel dan zakt de provincie dus sterk op de ranglijst van provincies.

Vooral de pijler *capaciteit*, ofwel het aanbod in termen van infrastructuur, organisaties en instellingen, bedrijvigheid en werkzame makers, toont dat Noord-Brabant niet op een derde maar op een achtste plaats staat. De Brabantse cultuursector heeft bijvoorbeeld minder theaterzalen, minder bioscopen, minder filmtheaters, maar ook minder boekwinkels, minder rijksmonumenten en minder centra voor de kunsten per hoofd van de bevolking. Ook in de pijler *participatie* zien we lage cijfers, maar hier zijn belangrijke nuanceringen te maken. Zo is de actieve cultuurdeelname in Noord-Brabant juist relatief goed ontwikkeld. Toch is Noord-Brabant waar het de pijler *participatie* betreft de zesde provincie. Bij *geldstromen* is dat een zevende plek. Vooral de overheidsbijdragen aan BIS-instellingen zijn laag in Noord-Brabant. Landelijk is dat gemiddeld €22 per hoofd van de bevolking, in Noord-Brabant €3,30. Verder is, inzoomend op *concurrentiekracht*, de zichtbaarheid van Brabantse makers en gezelschappen laag: Noord-Brabant komt op plaats zeven. Het aandeel Brabantse aanvragen en het aandeel gehonoreerde Brabantse aanvragen bij de landelijke cultuurfondsen is, met uitzondering van die rondom cultuureducatie, laag en Brabantse makers zijn, uitgezonderd die in de dans en de popmuziek, weinig zichtbaar in het buitenland.

Tabel 1: Totaaloverzicht Benchmark Cultuur in Noord-Brabant

	Indicatoren	Aandeel NB in NL	Rang NB tussen alle provincies	Idem per capita
Capaciteit	44	12 %	4	8
Participatie	24	12 %	3	6
Geldstromen	3	10 %	4	7
Concurrentiekracht	24	5 %	7	7
Totaal	**95**	**10 %**	**5**	**7**

Capaciteit

De capaciteitspijler omvat 44 indicatoren, waarvan er 20 overeenkomen met de gelijknamige pijler in de Cultuurindex Nederland. Toegevoegde indicatoren zijn veelal verbijzonderingen van een overkoepelende indicator, zoals bij voorbeeld het aantal theatervoorstellingen naar verschillende genres een specificatie is van het aantal theatervoorstellingen als geheel. Bijna alle cijfers verwijzen naar de jaren 2013 of 2014 (zie tabel 2).

Het culturele aanbod in Noord-Brabant is per capita lager dan in zeven andere provincies. Per indicator bezien staan steeds andere provincies boven (of onder) Noord-Brabant. Hier vatten we per sector een en ander samen, te beginnen met de (professionele) podiumkunsten. Het blijkt bijna consequent dat de rangorde van de provincie Noord-Brabant sterk daalt als rekening gehouden wordt met de bevolkingsomvang, ofwel nadat de cijfers per hoofd worden berekend.

Volgens CBS-cijfers is Noord-Brabant in termen van aantal theaterzalen en theatervoorstellingen per hoofd van de bevolking de tiende en elfde provincie. Wat de publieks-capaciteit van die zalen en aantal bedrijven en organisaties in de podiumkunsten betreft is het de achtste.

Tabel 2: Capaciteit in de cultuursector in de provincie Noord-Brabant

	Aandeel NB in NL	Rang NB tussen alle provincies	Idem per capita
Aantal theaterzalen	12 %	3	10
Publiekscapaciteit theaterzalen	12 %	3	8
Aantal voorstellingen professionele podiumkunsten	12 %	3	7
• Theater	9 %	4	11
• Muziek	13 %	3	5
• Dans	14 %	3	6
• Muziektheater	13 %	4	5
• Cabaret en kleinkunst	14 %	3	4
Aantal theaters (en VSCD-lid)	17 %	3	4
Aantal bedrijven/organisaties podiumkunsten	13 %	3	8
Aantal poppodia en-festivals (en VNPF-lid)	10 %	3	12
• Poppodia	12 %	3	9
• Popfestivals	7 %	6	11
Aantal festivals	13 %	3	7
Aantal bioscopen	13 %	3	9
• Bioscoopdoeken	13 %	3	10
• Bioscoopstoelen	14 %	3	9
Aantal filmtheaters	14 %	3	5
• Filmtheaterdoeken	15 %	3	5
• Filmtheaterstoelen	18 %	3	4
Nabijheid bioscoop in km	-	6	-
Aantal bioscopen binnen 10 km	-	6	-
Nabijheid bibliotheken in km	-	6	-
Aantal boekwinkels	11 %	3	10
Schrijversoptreden volwassenenauteurs	11 %	4	11
Schrijversoptreden jeugdauteurs	12 %	3	9
Aantal centra voor de kunsten (en lid Kunstconnectie)	15 %	3	6
Aantal musea (2011)	12 %	4	9
Aantal galeries deelnemend aan kunstkoopregeling	12 %	3	5
Aantal instellingen in Digitale Collectie NL	5 %	7	9
Aantal rijksmonumenten	9 %	4	11
• Aantal archeologische rijksmonumenten	9 %	4	10
• Aantal gebouwde rijksmonumenten	9 %	4	11
Aantal beschermde stads-/dorpsgezichten	9 %	8	11
Aantal evenementen immaterieel erfgoed	27 %	2	3
Aantal volksverhalen	8 %	4	7
Aantal afgestudeerden HBO-Kunstonderwijs (2012)	16 %	3	6
Aandeel KUO-afgestudeerden werkzaam in eigen vakgebied (van 6 provincies met data; 2012)	-	6	-
Werkgelegenheid creatieve industrie	13 %	3	5
Bedrijvigheid creatieve industrie	14 %	2	4
Vrijwilligers in musea (mensjaren; 2011)	12 %	3	10
Aandeel vrijwilligers op betaald personeel (2011)	-	6	-
Hoeveelheid cultuuraanbod (pk, bk, letteren, erfgoed, film; 2011; 50 grootste steden)	-	-	6
Idem exclusief provincies die met één stad vertegenwoordigd zijn (Groningen, Leeuwarden, Emmen)	-	-	4
Totaal	**12 %**	**4**	**8**

Bij het aantal dansvoorstellingen zien we een zesde en bij de muziek- en muziektheatervoorstellingen een vijfde plek. Redelijk is de vierde plaats voor de provincie Noord-Brabant voor wat betreft het aantal theaters en het aantal cabaret- en kleinkunstvoorstellingen.
Ook wat betreft het aantal festivals (niet alleen pop) is de provincie Noord-Brabant per hoofd van bevolking met plaats zeven onder de middenmoot.

Er zijn relatief weinig poppodia en popfestivals in Noord-Brabant (plaats negen en elf). Op het gebied van bioscopen en filmtheaters (bedrijven, doeken en stoelen) staat Noord-Brabant op respectievelijk plaats negen en vijf. Er zijn ook vijf provincies waar de nabijheid van bioscopen groter is dan in Noord-Brabant.

Hetzelfde geldt voor de nabijheid van bibliotheken: ook plaats zes voor de provincie Noord-Brabant. Wat het aantal boekwinkels betreft is het nog opvallender: in absolute zin staat de provincie op plaats drie, bekijken we dit naar hoofd van de bevolking dan staat de provincie bijna onderaan op plaats tien. Noord-Brabant is per capita bijna de minst bezochte provincie door volwassenenauteurs en neemt plaats negen in als het gaat om optredens van jeugdauteurs.

In absolute zin staat in 2014 15% van de Centra voor de Kunsten (die lid zijn van Kunstconnectie) in Noord-Brabant en dat is plaats drie. Wegen we de bevolkingsomvang mee dan zakt de provincie weg naar plaats zes.

In de erfgoedsector zijn de berichten gemengd. Bij het aantal rijksmonumenten, het aantal beschermde stads- en dorpsgezichten, het aantal instellingen in de Digitale Collectie Nederland en het aantal musea staat de provincie Noord-Brabant met een tiende, elfde plaats ver achteraan in de rij. Wat het aantal evenementen in immaterieel erfgoed aangaat is er ook per capita een plaats drie voor de provincie Noord-Brabant. Het is een middenmoter wat het aantal volksverhalen betreft: plaats zeven.

Het aantal galeries dat in de kunstkoopregeling van het Mondriaanfonds zit is met een plaats vijf laag te noemen. Hetzelfde geldt voor het aantal afgestudeerden in het HBO-Kunstvakonderwijs: plaats zes. Van de zes provincies waarover we data hebben neemt Noord-Brabant de laatste plaats in als we kijken naar het na anderhalf jaar afstuderen werken in alleen het eigen vakgebied van deze alumni. Dat doet 52% in alle zes provincies samen en in Noord-Brabant is dat 45%. Kijken we echter naar het combineren van werk in het eigen vakgebied met werk in een ander vakgebied dan scoort Noord-Brabant het hoogst van de zes provincies: 46% doet dat in Noord-Brabant tegen 38% overall. De in Noord-Brabant afgestudeerde HBO-kunstvakalumni hebben dus het vaakst een gemengde beroepspraktijk.

Wat de creatieve industrie aangaat scoort Noord-Brabant iets minder goed dan verwacht: een vijfde plaats voor werkgelegenheid en een vierde voor bedrijvigheid (aantal vestigingen) in de creatieve industrie. Het aantal vrijwilligers in musea is laag in Noord-Brabant: de provincie staat op plaats tien. Daarnaast staat de provincie in de middenmoot tussen andere grotere provincies als gelet wordt op de verhouding vrijwilligers versus betaald personeel. Vooral in kleine provincies is in de musea het aandeel vrijwilligers op betaald personeel relatief hoog. In Noord-Brabant en andere grotere provincies is dat juist relatief laag.

Tot slot binnen deze aanbodpijler is via gegevens over de vijftig grootste gemeenten van Nederland (in 2011) gekeken naar de diversiteit van het culturele aanbod. Als er in een gemeente veel aanbod (per x aantal inwoners) is in veel verschillende sectoren (podiumkunsten, beeldende kunsten, enzovoort) dan spreken we van een divers aanbod. De resulterende lijst gemeenten is vervolgens geordend naar provincie. In Noord-Brabant tellen behalve Breda, Den Bosch, Eindhoven, Helmond en Tilburg (de zogenaamde B5-gemeenten), ook Bergen op Zoom, Oss en Roosendaal mee. Als we in de provinciale vergelijking ook de steden meetellen die als enige hun provincie vertegenwoordigen (Groningen, Leeuwarden en Emmen) dan staat de provincie Noord-Brabant op plaats zes. Tellen we deze steden niet mee (en vergelijken we dus acht provincies; Zeeland telt hoe dan ook niet mee) dan staat Noord-Brabant vierde, samen met Noord-Holland. De diversiteit van het cultuuraanbod in Noord-Brabant is dus niet bijzonder hoog, maar zeker ook niet bijzonder laag te noemen.

12%

Participatie

De pijler *participatie* verwijst hier naar 24 indicatoren waarvan zeven vergelijkbaar zijn met de Cultuurindex. Ook nu zijn weer de meeste gegevens uit 2013, voegen we specificaties naar genre toe, maar gebruiken we ook nieuwe data waaronder die uit de Monitor Amateurkunst 2013 van het LKCA.

De CBS-cijfers over de aantallen bezoeken aan de podiumkunstinstellingen laten zien dat Noord-Brabant op de derde plaats staat. Houden we echter rekening met de bevolkingsomvang dan zakt de provincie iets weg: overall naar de vijfde plaats en dat patroon herhaalt zich voor dansvoorstellingen. De provincie scoort relatief hoog (plaats vier) wat de aantallen bezoeken aan muziek, cabaret en kleinkunst betreft. Bezoeken aan muziektheater zijn laag (plaats zes) en het bezoek aan theater is zelfs zeer laag te noemen (plaats elf).

Tabel 3: Participatie in de cultuursector in de provincie Noord-Brabant

	Aandeel NB in NL	Rang NB tussen alle provincies	Idem per capita
Aantal bezoeken voorstellingen professionele podiumkunsten	12 %	3	5
• Theater	8 %	3	11
• Muziek	10 %	3	4
• Dans	12 %	3	5
• Muziektheater	10 %	3	6
• Cabaret en kleinkunst	15 %	3	4
Bezoekers canonieke podiumkunsten (%, klassieke muziek, opera, toneel, ballet; 2011)*	-	3	-
Bezoekers populaire podiumkunsten (%, popconcert, musical, film, cabaret; 2011) *	-	2	-
Bezoek bioscoop	14 %	3	4
Bereik NLse film (%, 16 jaar en ouder; 2012)	-	7	-
Bereik 3D-film (%, 16 jaar en ouder; 2012)	-	7	-
Lezers (%; 2011)*	-	4	-
Museumbezoekers (%; 2011)*	-	4	-
Tijd besteed aan spelen muziekinstrument (%, 2011)*	-	1	-
Tijd besteed aan zingen/zangkoor/zanggroepje (%, 2011)*	-	4	-
Tijd besteed aan handarbeid, schilderen, tekenen, etc. (%, 2011)*	-	3	-
Tijd besteed aan toneel, musical, ballet (%, 2011)*	-	4	-
Amateurkunstenaars (%)*	-	3	-
• Beeldend vormen (%)*	-	2	-
• Muziek (%)*	-	1	-
• Dans (%)*	-	1	-
• Theater (%)*	-	3	-
• Schrijven (%)*	-	4	-
• Nieuwe media (%)*	-	4	-
Totaal	**12 %**	**3**	**6**

*Provincie Noord-Brabant wordt hier vergeleken met drie andere provincies: Gelderland, Noord- en Zuid-Holland. Met Noord-Brabant hebben deze provincies minstens 500 respondenten in de gebruikte survey(panel)data. De andere provincies leveren te weinig respondenten voor een betrouwbare vergelijking.

Met het bestaande bevolkingsonderzoek is het voor een beperkt aantal provincies, waaronder Noord-Brabant, mogelijk om een zinvolle en betrouwbare vergelijking te maken. We beperken ons nu tot de relatieve positie van de provincies zonder weging naar capita. Noord-Brabant staat tussen de provincies Zuid- en Noord-Holland en Gelderland op een derde plaats wat betreft bezoek aan canonieke vormen van podiumkunsten en op de tweede als we kijken naar populaire vormen van podiumkunsten. Dit lijkt het eerdere resultaat van een relatief flink aandeel bezoeken aan muziek, cabaret- en kleinkunstvoorstellingen in Noord-Brabant te bevestigen.

Bezoeken aan bioscopen is ook iets waarin Noord-Brabant, ook na weging per capita, sterk is. Het bereik van Nederlandse films en 3D-films is met respectievelijk plaats zeven en zes evident minder sterk in Noord-Brabant.

Van de vier provincies staat Noord-Brabant op de vierde plaats wat betreft het percentage inwoners dat zegt de laatste twaalf maanden te hebben gelezen 'op een regelmatige basis'.[4] De verschillen zijn erg gering met de provincie op de derde plaats, Gelderland (71% versus 69% in Noord-Brabant) maar redelijk groot met de nummer één, Noord-Holland (80%). Ook een vierde plaats voor wat betreft het percentage inwoners dat zegt de laatste twaalf maanden een museum bezocht te hebben: 40% in Noord-Brabant tegen 44% in Gelderland en Zuid-Holland en zelfs 51% in Noord-Holland.

Hoe zit dat met de actieve cultuurparticipatie? Ook nu wegen we weer niet naar bevolkingsomvang omdat we maar vier provincies vergelijken: Zuid- en Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant. Net als in de Cultuurindex Nederland kijken we naar het bespelen van een muziekinstrument, zingen, beeldend vormen en podiumkunsten (op een regelmatige basis in de laatste 12 maanden). Plaats één voor Noord-Brabant bij het bespelen van een muziekinstrument (11% doet dat), drie in beeldende vormen van amateurkunst (15%), en een vierde ofwel laatste plaats bij het zingen en de diverse vormen van podiumkunst (respectievelijk 6% en 8%).

Uit de *Monitor Amateurkunst* van het Landelijk Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) komen de laatste cijfers over de percentages amateurkunstenaars per discipline.[5] Nu behalve een eerste plaats voor muziek (18%) ook een eerste plaats voor dans (10%), een tweede voor beeldend vormen (inclusief allerlei soorten handenarbeid; 20%), een derde voor theater (3%) en een vierde voor schrijven en nieuwe media (respectievelijk 4% en 10%). Alles opgeteld staat Noord-Brabant wat betreft het percentage amateurkunstenaars op plaats drie van de vier provincies die we hier vergelijken: Noord- en Zuid-Holland kennen ieder steeds 41% en Gelderland iets minder en Noord-Brabant iets meer dan 40% amateurkunstbeoefenaars. De verschillen tussen de vier grote provincies zijn dus niet erg groot.[6]

4 Het werd aan de respondenten (16 jaar en ouder) van LISS, Langlopende Internet Studies voor de Sociale Wetenschappen (zie www.lisspanel.nl) overgelaten om in te vullen wat zij 'regelmatig' vinden.

5 Hier gaat het om respondenten van zes jaar en ouder die in het afgelopen jaar en/of in de maand van de enquête (april 2013) iets kunstzinnigs of creatiefs hebben gedaan in de vrije tijd, dus niet als werk of op school.

6 Dat de percentages vaak hoger liggen dan bij het LISS-panel ligt aan het feit dat nu ook kinderen zijn meegenomen. Hieronder zitten relatief veel amateurkunstbeoefenaars (vooral muziek en dans).

Tabel 4: Geldstromen in de cultuursector in de provincie Noord-Brabant

	Aandeel NB in NL	Rang NB tussen alle provincies	Idem per capita
Bijdragen OCW, provincies en gemeenten aan BIS-instellingen	2 %	8	9
Uitgaven provincies aan 'kunst en oudheidkunde'	15 %	1	6
Uitgaven gemeenten aan 'cultuur en recreatie'	12 %	3	7
Totaal	**10 %**	**4**	**7**

Geldstromen

Voor het beeld van de geldstromen in de cultuursector hebben we ons beperkt tot drie indicatoren uit 2013. Geen van de indicatoren uit de Cultuurindex bleek zinvol en/of binnen afzienbare termijnen uiteen te leggen naar provincie.

Er is voor de landelijke overheidsuitgaven alleen gekeken naar de overheidsbijdragen aan de instellingen in de basisinfrastructuur (de zogenaamde BIS-instellingen). Vaak zijn dan vooral uitgaven van het Ministerie van OCW, maar hier tellen ook de bijdragen van gemeenten, provincies en andere bestuursorganen mee.[7] In Noord-Brabant zijn drie BIS-instellingen (Zuidelijk Toneel in Tilburg, Jeugdtheater Artemis in Den Bosch en MU in Eindhoven). Nog één BIS-instelling (Philharmonie Zuid) wordt gedeeld met de provincie Limburg. Tussen de andere provincies met BIS-instellingen (negen in getal, exclusief Drenthe, Flevoland en Zeeland) staat Noord-Brabant op de een-na-laatste plaats in euro's aan overheidsbijdragen (voor Friesland) en de laatste (dus nu ook na Friesland) als we dit per hoofd van de bevolking bekijken.

Tabel 5: Overheidsuitgaven aan cultuur in Noord-Brabant in euro's per capita (gemiddelden)

	NL	NB
Bijdragen OCW, provincies en gemeenten aan BIS-instellingen	22,16	3,34
Uitgaven provincies aan 'kunst en oudheidkunde'	14,36	16,67
Uitgaven gemeenten aan 'cultuur en recreatie'	96,13	79,72

Via het CBS zijn de provinciale en gemeentelijke uitgaven voor cultuur te achterhalen. De provincie Noord-Brabant gaf in 2013 met circa €41 miljoen het meest uit van alle provincies aan de functie 'Kunst en Oudheidkunde' binnen de functie Welzijn.[8] Nemen we de bevolkingsomvang mee dan zakt de provincie Noord-Brabant weg van plaats één naar plaats zes.

Iets soortgelijks gebeurt bij de gemeentelijke rekeningen. Volgens het CBS geven de Brabantse gemeenten in 2013 binnen de functie Cultuur en Recreatie en daarbinnen het Bibliotheekwerk, Kunst en Oudheidkunde/musea €197 miljoen uit en daarmee staan de gemeenten in de provincie Noord-Brabant op plaats drie. Wegen we dit naar hoofd van de bevolking dan zakt dit naar plaats zeven.

Ter toelichting melden we hier tot slot de bijdragen van de overheden in euro's gemiddeld per hoofd van de bevolking (tabel 5).

De overheden geven samen gemiddeld €22 per hoofd van de bevolking uit aan de BIS-instellingen. Aan die in Noord-Brabant wordt €3,34 per inwoner besteed.

De provinciale uitgaven aan cultuur per inwoner zijn in Noord-Brabant €16,67. Landelijk is het gemiddelde €14,36. Vooral de kleine provincies zoals Zeeland, Friesland en Drenthe, maar ook Limburg en Gelderland geven meer uit dan Noord-Brabant. Gelderland doen dat net iets meer (€16,81) maar Limburg, Friesland en Drenthe met bijna €30 en vooral Zeeland met ruim €57 per inwoner flink meer. Het doen van hoge provinciale uitgaven aan cultuur lijkt dus iets voor vooral de kleinere provincies.

De gemeentelijke uitgaven staan landelijk gemiddeld op €96,13 per inwoner en in Noord-Brabant op bijna €79,72. In Noord- en Zuid-Holland is dat met respectievelijk €127 en €112 per inwoner hoger. Friesland scoort met €66,47 het laagst.

7 De uitgaven via de grote landelijke cultuurfondsen zijn hier wegens tijdgebrek niet meegenomen. Dat lijkt iets voor een volgende ronde van deze benchmark.

8 In de toelichting bij deze cijfers vermeldt het CBS dat het bij 'Kunst en Oudheidkunde' gaat om 'behouden, versterken en uitdragen van uitingsvormen van cultuur en culturen (in de meeste brede zin van het woord). Hierbij gaat het om kunsten (zoals beeldende kunst, zang, opera, toneel, ballet, enzovoorts), musea en oudheidkunde (provinciale musea, historische archieven, archeologie, enzovoorts) en (de instandhouding van) monumenten.' Bron: CBS Statline.

Concurrentiekracht

Hoe doet cultuur het ten opzichte van het geheel van afgestudeerden, uitgaven, banen, enzovoort? Dit is een vraag die bij het thema concurrentiekracht op tafel ligt. Op enkele indicatoren na (die over kunstvakonderwijs en de creatieve industrie) zijn alle indicatoren nieuw ten opzichte van de Cultuurindex Nederland. Veel van die indicatoren lieten zich niet uitsplitsen naar provincie (bijvoorbeeld de belastinguitgaven aan cultuur). Er is gezocht naar nieuw indicatoren die een goed beeld geven van de zichtbaarheid van Brabant en vooral Brabantse makers tussen andere Nederlanders. Het kan dan gaan om zichtbaarheid in de belangrijke subsidieregelingen van de landelijke cultuurfondsen of om zichtbaarheid met voorstellingen en optredens in het buitenland (in 2014).

Tabel 6 laat zien dat Noord-Brabant minder goed scoort op het aandeel cultuuruitgaven op de totale uitgaven van provincies en vooral van gemeenten: respectievelijk als provincie plaats vijf en plaats acht.

Als het gaat om aandeel werkgelegenheid in de creatieve industrie bezien op de totale werkgelegenheid per provincie staat de Noord-Brabant, zonder rekening te houden met bevolkingsomvang, op plaats zes. In Noord-Brabant komt 3% van de werkgelegenheid voor rekening van de creatieve industrie. In Noord-Holland is dat ruim 7%.

De cijfers over de aanvragen en honoreringen bij de grote landelijke cultuurfondsen geven een gemengd beeld van de positie van de provincie Noord-Brabant. Startend met de fondsen waar Brabantse makers minder zichtbaar zijn zien we dat bij het Fonds Cultuurparticipatie in 2013 twee aanvragen uit Noord-Brabant (op 39 aanvragen landelijk: 5%) zijn gedaan voor het talentontwikkelingsprogramma TOM en dat niet een hiervan is gehonoreerd. Met de 0%-honoreringsscore belandt Noord-Brabant met Overijssel (twee aanvragen en ook geen honoreringen) en Zeeland (geen aanvragen gedaan) op de tiende plaats van de twaalf provincies.

Ook bij de diverse opdrachtgeversregelingen 2013 van het Mondriaanfonds zijn Noord-Brabanders weinig zichtbaar.[9] Totaal zijn er 27 aanvragen uit Noord-Brabant gedaan en dat is een score van 9% van het totale aantal. Er zijn tien van de 27 aanvragen gehonoreerd en dat is een honoreringspercentage van 48% en dat is weer 8% van het totale aantal gehonoreerde aanvragen. Met de score van 48% honoreringen komt Noord-Brabant als provincie op plaats tien, zij het ruim voor Flevoland (33%) en Zeeland (25%).

In totaal zijn er in 2014 bij het Filmfonds 1141 aanvragen voor onder andere programma's als New Screen NL, Screen NL en Screen NL Plus in behandeling genomen, 26 daarvan uit Noord-Brabant (tegen 870 uit Noord-Holland). Acht hiervan zijn gehonoreerd en dat is een honoreringspercentage van negen (1% van alle honoreringen) en tegelijk ook een negende plaats tussen de twaalf provincies.

Ook een negende plaats voor de provincie Noord-Brabant als het gaat om het honoreringspercentage voor de meerjarige aanvragen 2012 bij het Fonds Podiumkunsten. Van de 200 aanvragen die in behandeling zijn genomen komen er 14 (7%) uit Noord-Brabant. Hiervan zijn er vijf gehonoreerd (36% van het aantal Brabantse aanvragen en 6% van het totaal aantal honoreringen).

Relatief redelijk doen de Brabantse aanvragers het bij de cultuureducatieprogramma's van het Fonds Cultuurparticipatie, de incidentele project- en manifestatieregelingen van het Letterenfonds en de productiesubsidie van het Fonds Podiumkunsten.

Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (plus de variant voor het vmbo en een flankerend programma) van het Fonds Cultuurparticipatie kent in 2013 zo'n 165 aanvragen waarvan 19 uit Noord-Brabant (12%). Er worden elf aanvragen gehonoreerd, een honoreringspercentage van 58% (en een aandeel op het totaal aan honoreringen van 13%) en daarmee een vierde plaats als provincie Noord-Brabant.

Ook een vierde plaats bij de honoreringen incidentele projecten en manifestaties van het Letterenfonds. Hiervan kennen we niet het totaal aantal aanvragen, maar op de 92 honoreringen die ook naar provincie zijn in te delen komen er acht op rekening van Noord-Brabant (9%) en daarmee deelt het met Limburg de vierde plaats na Noord-Holland (28%), Groningen (20%) en Zuid-Holland (17%).

9 Het Mondriaanfonds heeft een bestand ter beschikking gesteld met diverse regelingen waarvan zij een direct relevante relatie ziet met bestedingen in de vestigingsplaats (provincie) van de aanvrager. Het gaat om bijdragen aan: collectiemobiliteit, collectieprogramma's, herdenking slavernijverleden, incidentele aankopen, internationale samenwerkingsprojecten, kunstbeurzen, meerjarenprogramma's musea en overige erfgoedinstellingen, meerjarenprogramma's presentatie-instellingen, opdrachtgeverschap, presentatie buitenland, veiligheidszorg, wet behoud cultuurbezit, mobiel erfgoed lening, pilotprojecten, projectinvesteringen erfgoed- en beeldende kunstinstellingen, sky financiering, bewezen talent en opdrachtgever en jong talent en opdrachtgever.

Tabel 6: Concurrentiekracht van de cultuursector uit de provincie Noord-Brabant

	Aandeel NB in NL (%)	Rang NB tussen alle provincies	Idem per capita
Provinciale uitgaven cultuur op totale uitgaven	-	-	5
Gemeentelijke uitgaven cultuur op totale uitgaven	-	-	8
Werkgelegenheid creatieve industrie op alle werkgelegenheid	-	6	-
Gehonoreerden meerjarige aanvragen Fonds Podiumkunsten	6 %	9	-
Gehonoreerden productiesubsidies Fonds Podiumkunsten	6 %	3	-
Gehonoreerden incidentele projecten/manifestaties Letterenfonds	9 %	4	-
Gehonoreerden talentontwikkelingsprogramma TOM Fonds Cultuurparticipatie	0 %	10	-
Gehonoreerden Cultuureducatieprogramma's Fonds Cultuurparticipatie	13 %	4	-
Gehonoreerden alle aanvragen Filmfonds	1 %	9	-
Gehonoreerden opdrachtgeversregelingen Mondriaanfonds	8 %	10	-
Voorstellingen/optredens in buitenland DutchCulture			
• Beeldende kunst	3 %	-	-
• Fotografie	1 %	-	-
• Film	1 %	-	-
• Theater	9 %	-	-
• Dans	15 %	-	-
• Literatuur	1 %	-	-
• Bovensectoraal	0 %	-	-
• Architectuur	0 %	-	-
• Vormgeving	7 %	-	-
• Erfgoed	4 %	-	-
• Multimedia	3 %	-	-
• Muziek: Hedendaags en jazz	5 %	-	-
• Muziek: Klassiek	0 %	-	-
• Muziek: Pop	17 %	-	-
Totaal	**6 %**	**6**	**7**

Bij de productiesubsidies zijn door het Fonds Podiumkunsten 307 aanvragen in behandeling genomen: elf uit Brabant (4%). Hiervan zijn er zeven gehonoreerd. De Noord-Brabantse aanvragen scoren een honoreringspercentage van 64% (6% van alle honoreringen) en daarmee komt de provincie op rang drie na Friesland en Overijssel.

Tot slot hebben we bij de pijler concurrentiekracht gekeken naar de zichtbaarheid in het buitenland van makers (individuen en gezelschappen) uit de provincie Noord-Brabant. DutchCulture houdt sinds 2005 in toenemend gedetailleerde wijze bij welke makers in het buitenland waar, in welk land, welk aantal voorstellingen, optredens, lezingen en exposities hebben. DutchCulture heeft het totale bestand over 2013 beschikbaar gesteld met in totaal meer dan 32.000 buitenlandse voorstellingen, optredens, enzovoort door Nederlandse makers. Samen met de adviseurs van bkkc is de lijst per discipline doorgenomen op makers die in de provincie Brabant wonen, c.q. daar hun vestigingsplaats als gezelschap hebben. De cijfers in tabel 6 zijn veelzeggend: alleen met optredens op het terrein van popmuziek (vooral dj's) en dans zijn makers uit de provincie Noord-Brabant goed vertegenwoordigd in het buitenland. Op alle andere disciplines is er weinig cultuur van Brabantse origine in het buitenland te beleven. Geen klassieke muziek-, architectuur- of bovensectorale optredens, heel weinig fotografie en film of literatuur, ook weinig beeldende kunst, multimedia en erfgoed, en net iets meer maar nog weinig optredens in de hedendaagse muziek, de veelgeprezen sector vormgeving of het theater.

WENSENLIJST

Zoals bij de aanpak al aangekondigd volgt hier een lijst met groepen indicatoren die nu niet in de benchmark zitten maar die wel van belang zijn als er een nog gedegener beeld van de relatieve staat van de Brabantse cultuur moet worden gegeven. Een overzicht van gegevens die het verdienen om ook naar provincie te worden uitgesplitst:

Capaciteit

- Spreiding van bibliotheken en bibliotheekcollecties
- Boektitels en -uitgevers
- Kunst in de openbare ruimte (en inzet op omgevingskwaliteit)
- Netwerkvorming en samenwerking (o.a. coöperaties in de cultuureducatiewereld)
- Documentaires, animatiefilms in de audiovisuele sector
- Aantal festivals naar soort

Participatie

- De rol van de actief bij erfgoed betrokken burger
- Betekenis doorlopende leerlijnen erfgoed-/cultuureducatie (talentontwikkeling)
- De rol van vrijwilligers, vrienden, donateurs en verzamelaars
- Bereik onder verschillende doelgroepen
- Bezoekcijfers van festivals
- Consumptie van muziek, boeken, beeldende kunst (fysiek en digitaal)
- Meer provincies met data over actieve en passieve cultuurparticipatie

Geldstromen

- Eigen inkomsten/omzetten van culturele instellingen
- Bijdragen van particulieren en bedrijven aan cultuur (giften, sponsoring)
- Aandeel in auteursrechten
- Omzetten in crowdfunding

Concurrentiekracht

- Zichtbaarheid in buitenland van makers uit andere provincies
- Zichtbaarheid van organisaties (als galeries) in buitenlandse podia (als beurzen)
- Vertegenwoordiging in landelijke organisaties, fondsen, besturen, adviesraden
- Spreiding van prijzen kunst en cultuur
- Aandeel geven van tijd (vrijwilligerswerk) en geld aan cultuur op totaal

TOT SLOT

De wensenlijst maakt duidelijk dat er nog veel aan te vullen is. De voorliggende benchmark is dan ook op te vatten als een eerste versie. Er zijn diverse vervolgstappen denkbaar. Een eerste stap is het afstemmen met andere monitoringsinitiatieven in de provincie Noord-Brabant. Het is daarbij zaak om aan te sluiten bij soortgelijke al oudere initiatieven op landelijk niveau, zoals de Cultuurindex Nederland. Mede daaruit blijkt welke 'witte vlekken' er nog meer zijn in de feitelijke kennis en informatie over cultuur in de provincie. Wat de ene een witte vlek noemt blijkt soms door de ander al verzameld te zijn. Alleen uit oogpunt van het efficiënt inzetten van publieke middelen is het gewenst om de afstemming te zoeken en te realiseren.

Al werkende aan de benchmark werd ook duidelijk dat meer landelijke instellingen de transitie maken van het landelijk registreren naar het regionaal (provinciaal) uitdiepen van hun kerngegevens. Het lijkt erop dat de rol van de lagere overheden in de culturele sector ook meer onderkend wordt en het tijd is om ook de gegevens op dit niveau goed en toegankelijk te organiseren. Mogelijk dat deze benchmark hiertoe een verdere aanjaagfunctie kan hebben.

Een belangrijk effect van de benchmark is dan ook gelegen in het bijeenbrengen van informatieleveranciers en kennisinstellingen, maar ook vertegenwoordigers van het veld in koepelorganisaties, fondsen en sectorinstituten, zowel landelijk als provinciaal. In die zin heeft de benchmark een eigen organiserend vermogen waarbij partijen van elkaars kennisvormende initiatieven op de hoogte raken, te weten komen wat er bij wie op de agenda staat, en kennisnemen welke relaties de anderen in het veld hebben. Het zou goed zijn als dit netwerk rondom het thema cijfers en cultuur behouden blijft. Het regelmatig organiseren van informerende bijeenkomsten met de partners in dit netwerk kan hiertoe dienstbaar zijn.

DANK

Met dank voor de inzet van:

- bkkc, brabants kenniscentrum voor kunst en cultuur
- Boekmanstichting
- CBS, Centraal Bureau voor de Statistiek
- CentERdata
- CPNB, Collectieve Propaganda voor het Nederlandse Boek
- De Kunst van Brabant
- DutchCulture
- EM-Cultuur
- Erfgoed Brabant
- Filmfonds
- Fonds Cultuurparticipatie
- Fonds Podiumkunsten
- Het PON
- Kunstbalie
- Kunstconnectie
- Letterenfonds
- LKCA, Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst
- Lisa Projectorganisatie, het werkgelegenheidsregister van Nederland
- Mondriaanfonds
- Ministerie van OCW
- NCVIE, NederIndse Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed
- NVB, Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten
- ROA, Research Centre for Education and the Labour Market
- SCP, Sociaal en Cultureel Planbureau
- SIOB, Sectorinstituut Openbare Bibliotheken
- SSS, Schrijvers School en Samenleving
- Telos, brabants centrum voor duurzame ontwikkeling
- TNO
- Vereniging Hogescholen
- VOB, Vereniging Openbare Bibliotheken
- VisitBrabant

Bijlage: Bronvermelding

	Jaar	Bron
Capaciteit		
Aantal theaterzalen	2013	CBS Statline
Publiekscapaciteit theaterzalen	2013	CBS Statline
Aantal voorstellingen professionele podiumkunsten	2013	CBS Statline
• Theater	2013	CBS Statline
• Muziek	2013	CBS Statline
• Dans en beweging	2013	CBS Statline
• Muziektheater	2013	CBS Statline
• Cabaret en kleinkunst	2013	CBS Statline
Aantal theaters (en VSCD-lid)	2014	Website VSCD.nl
Aantal bedrijven/organisaties podiumkunsten	2013	CBS Statline
Aantal poppodia en-festivals (en VNPF-lid)	2013	VNPF.nl: Poppodia in cijfers 2013
• Poppodia	2013	VNPF.nl: Poppodia in cijfers 2013
• Popfestivals	2013	VNPF.nl: Poppodia in cijfers 2013
Aantal festivals	2014	Opgave EM-Cultuur
Aantal bioscopen	2014	Website NVBinfocentrum.nl
• Bioscoopdoeken	2014	Website NVBinfocentrum.nl
• Bioscoopstoelen	2014	Website NVBinfocentrum.nl
Aantal filmtheaters	2014	Website NVBinfocentrum.nl
• Filmtheaterdoeken	2014	Website NVBinfocentrum.nl
• Filmtheaterstoelen	2014	Website NVBinfocentrum.nl
Nabijheid bioscoop in km	2013	CBS Statline
Aantal bioscopen binnen 10 km	2013	CBS Statline
Nabijheid bibliotheken in km	2013	CBS Statline
Aantal boekwinkels	2014	CBS Statline
Schrijversoptreden volwassenenauteurs	2014	Opgave Stichting Schrijvers, School en Samenleving
Schrijversoptreden jeugdauteurs	2014	Opgave Stichting Schrijvers, School en Samenleving
Aantal centra voor de kunsten (en lid Kunstconnectie)	2014	Opgave Cultuurconnectie
Aantal musea	2011	Opgave CBS
Aantal galeries deelnemend aan kunstkoopregeling	2014	Website Mondriaanfonds
Aantal instellingen in Digitale Collectie NL	2014	Website collectienederland.nl
Aantal rijksmonumenten	2013-2014	Website erfgoedmonitor.nl
• Aantal archeologische rijksmonumenten	2013	Website erfgoedmonitor.nl
• Aantal gebouwde rijksmonumenten	2014	Website erfgoedmonitor.nl
Aantal beschermde stads-/dorpsgezichten	2013	Website erfgoedmonitor.nl
Aantal evenementen immaterieel erfgoed	2014	Website immaterieelerfgoed.nl
Aantal volksverhalen	2014	Website verhalenbank.nl (Meertens Instituut)
Aantal afgestudeerden HBO-Kunstonderwijs	2012	Website Vereniging Hogescholen
Aandeel KUO-afgestudeerden werkzaam in eigen vakgebied (van 6 provincies met data)	2012	Opgave ROA, Research Centre for Education and the Labour Market, Universiteit Maastricht
Werkgelegenheid creatieve industrie	2014	LISA
Bedrijvigheid creatieve industrie	2014	LISA

Vrijwilligers in musea (mensjaren)	2011	Opgave CBS
Aandeel vrijwilligers op betaald personeel	2011	Opgave CBS
Hoeveelheid cultuuraanbod (pk, bk, letteren, erfgoed, film; 50 grootste steden)	2011	Marlet c.s. Atlas voor gemeenten 2011
Idem exclusief provincies die met één stad vertegenwoordigd zijn (Groningen, Leeuwarden, Emmen)	2011	Marlet c.s. Atlas voor gemeenten 2011

Participatie		
Aantal bezoeken voorstellingen professionele podiumkunsten	2013	CBS Statline
• Theater	2013	CBS Statline
• Muziek	2013	CBS Statline
• Dans en beweging	2013	CBS Statline
• Muziektheater	2013	CBS Statline
• Cabaret en kleinkunst	2013	CBS Statline
Bezoekers canonieke podiumkunsten (%, klassieke muziek, opera, toneel, ballet)	2011	LISS
Bezoekers populaire podiumkunsten (%, popconcert, musical, film, cabaret)	2011	LISS
Bezoek bioscoop	2013	CBS Statline
Bereik NLse film (%, 16 jaar en ouder)	2012	CBS Statline
Bereik 3D-film (%, 16 jaar en ouder)	2012	CBS Statline
Lezers (%; 2011)	2011	LISS
Museumbezoekers (%)	2011	LISS
Tijd besteed aan spelen muziekinstrument (%)	2011	LISS
Tijd besteed aan zingen/zangkoor/zanggroepje (%)	2011	LISS
Tijd besteed aan handarbeid, schilderen, tekenen, etc. (%)	2011	LISS
Tijd besteed aan toneel, musical, ballet (%)	2011	LISS
Amateurkunstenaars (%)	2013	LKCA-Monitor Amateurkunst 2013
• Beeldend vormen (%)	2013	LKCA-Monitor Amateurkunst 2013
• Muziek (%)	2013	LKCA-Monitor Amateurkunst 2013
• Dans (%)	2013	LKCA-Monitor Amateurkunst 2013
• Theater (%)	2013	LKCA-Monitor Amateurkunst 2013
• Schrijven (%)	2013	LKCA-Monitor Amateurkunst 2013
• Nieuwe media (%)	2013	LKCA-Monitor Amateurkunst 2013

Geldstromen		
Bijdragen OCW, provincies en gemeenten aan BIS-instellingen	2013	OCW-publicatie *Cultuur in Beeld 2014*
Uitgaven provincies aan 'kunst en oudheidkunde'	2013	CBS Statline (Lasten)
Uitgaven gemeenten aan 'cultuur en recreatie'	2013	CBS Statline (Lasten)

Concurrentiekracht		
Provinciale uitgaven cultuur op totale uitgaven	2013	CBS Statline (Lasten)
Gemeentelijke uitgaven cultuur op totale uitgaven	2013	CBS Statline (Lasten)
Werkgelegenheid creatieve industrie op alle werkgelegenheid	2014	LISA
Gehonoreerden meerjarige aanvragen Fonds Podiumkunsten	2012	Opgave Fonds Podiumkunsten
Gehonoreerden productiesubsidies Fonds Podiumkunsten	2012	Opgave Fonds Podiumkunsten
Gehonoreerden incidentele projecten/manifestaties Letterenfonds	2010-2013	Opgave Letterenfonds
Gehonoreerden talentontwikkelingsprogramma TOM Fonds Cultuurparticipatie	2013	Opgave Fonds Cultuurparticipatie
Gehonoreerden Cultuureducatieprogramma's Fonds Cultuurparticipatie	2013	Opgave Fonds Cultuurparticipatie
Gehonoreerden alle aanvragen Filmfonds	2014	Opgave Filmfonds
Gehonoreerden opdrachtgeversregelingen Mondriaanfonds	2013	Opgave Mondriaanfonds
Voorstellingen/optredens in buitenland	2014	Opgave DutchCulture
• Beeldende kunst	2014	Opgave DutchCulture
• Fotografie	2014	Opgave DutchCulture
• Film	2014	Opgave DutchCulture
• Theater	2014	Opgave DutchCulture
• Dans	2014	Opgave DutchCulture
• Literatuur	2014	Opgave DutchCulture
• Bovensectoraal	2014	Opgave DutchCulture
• Architectuur	2014	Opgave DutchCulture
• Vormgeving	2014	Opgave DutchCulture
• Erfgoed	2014	Opgave DutchCulture
• Multimedia	2014	Opgave DutchCulture
• Muziek: Hedendaags en jazz	2014	Opgave DutchCulture
• Muziek: Klassiek	2014	Opgave DutchCulture
• Muziek: Pop	2014	Opgave DutchCulture

bkkcbra
abants kennisc
entrum kunst
en cultuur

KUNSTBALIE

erfgoed brabant

DE KUNST VAN BRABANT

www.bkkc.nl www.kunstbalie.nl www.erfgoedbrabant.nl www.dekunstvanbrabant.nl